

MOȘTENIREA LUI VASILE PÂRVAN

Toți cei care studiază antichitățile dacice, grecești și romane de pe teritoriul României închină anul acesta un gând pios amintirii lui Vasile Pârvan. La 10 octombrie se împlinesc o sută de ani de când, într-un sat din Moldova, vedea lumina zilei acela care avea să devină unul din ctitorii cei mai de frunte ai științei arheologice românești.

În cei nici 45 de ani hărăziți de necruțătoarele Parce, Vasile Pârvan a realizat o operă vastă și durabilă, înălțându-și astfel cel mai impunător și mai vrednic de admirație monument. Alături de amintirea unui om de o mare rigoare morală și de profundă cinste, a unui mare profesor pe care puținii supraviețuitori dintre discipolii săi îl admiră și îl cinstesc după mai bine de o jumătate de veac de la despărțirea definitivă, Vasile Pârvan a lăsat moștenire și celor care nu l-au cunoscut niciodată o operă științifică, o metodă de lucru și de interpretare a căror valoare n-a dispărut odată cu scurgerea anilor.

Istoricul și arheologul al cărui centenar se celebrează în acest an a fost un mare și autentic învățat. Seriozitatea în studiu și puterea de muncă neistovită, demonstrate încă de pe băncile liceului clasic din Birlad l-au ajutat să acumuleze încă din tinerețe cunoștințe vaste și temeinice în domeniul istoriei. Bursa acordată de Universitatea bucureșteană pentru completarea studiilor în Germania, ucenicia pe lângă savanți de talia unuia Ed. Meyer, a unuia O. Hirschfeld, H. Dessau și K. von Stradonitz i-au trasat drumul profesional și i-au lărgit orizontul. Propria sa activitate i-a adus apoi o rapidă și pe deplin meritată consacrare.

Profesor al Universității din București, director al Muzeului național de antichități, membru al Academiei Române, director al Școlii române din Roma, membru corespondent al Institutului arheologic german și al Academiei de la Lincei — iată numai câteva din titlurile de care s-a arătat vrednic Vasile Pârvan. Ele nu făceau, toate, decât să sublinieze contribuțiile prețioase ale savantului român la dezvoltarea științei despre antichitate nu numai în propria sa țară, ci și pe plan european. De la teza de doctorat „Die Nationalität der Kaufleute im römischen Kaiserreiche” („Naționalitatea negustorilor din Imperiul roman”), publicată în 1909, și pînă la ciclul de conferințe rostite la Cambridge și apărute postum sub titlul „Dacia”, fiecare contribuție a lui Vasile Pârvan a pus în circuitul științific materiale și idei noi, originale, ingenioase. Se numără printre aceste lucrări publicarea rezultatelor obținute de Grigore Tocilescu, predecesorul său la catedră și la conducerea Muzeului național de antichități, în săpăturile de la cetatea Tropaeum, „Contribuții epigrafice la istoria creștinismului daco-roman”, publicarea săpăturilor de la Ulmetum și a materialului epigrafic de la Histria, „Începuturile vieții romane la gurile Dunării” și, în sfârșit, remarcabila sinteză „Getica”.

În mare măsură aceste lucrări, mai ales cele din domeniul antichităților grecești și romane, se întemeiază pe descoperirile făcute chiar de autor. În adevăr, dacă Vasile Pârvan n-a fost cel dintâi care să organizeze săpături arheologice în România, el a fost primul care a conceput un program de cercetări arheologice, subordonat problemei fundamentale a etnogenezei românești. Pornind de la perioada romană târzie, acest program prevedea o adîncire a investigațiilor în trecut, spre epoca dacică și chiar către preistorie, dar și o apropiere a lor de evul mediu, prin studierea primului mileniu al erei noastre.

Vasile Pârvan a avut nu numai meritul de a fi înțeles însemnătatea cercetărilor arheologice și de a fi propus cel dintâi program al lor în țara noastră; el a știut și să privească arheologia așa cum se cuvine să fie privită: ca pe o modalitate specifică de investigație istorică, o formă a științei istorice.

Istoric, epigrafist, arheolog, Vasile Pârvan avea despre sensul evoluției istorice propriile sale concepții pe care le-a expus în „Idei și forme istorice”. Profund influențate de stoicismul antic, pe care savantul îl admira pînă într-atît încît Marcus Aurelius, împăratul filozof, era eroul său de predilecție, și de neo-kantianism, aceste concepții nu sînt ale noastre, dar nu poți să nu admiri sinceritatea și elevația morală a părerilor lui Vasile Pârvan. De același fior, la care se adaugă un fierbinte patriotism, e străbătută lecția „Datoria vieții noastre”, rostită la deschiderea cursurilor Universității românești din Cluj în anul 1919. Punînd umărul la alcătuirea acestei universități, Vasile Pârvan și-a dovedit prin fapte patriotismul.

Moștenirea cea mai prețioasă lăsată de Vasile Pârvan generațiilor succesive de dascăli și de cercetători este exemplul întregii sale vieți, al întregii sale activități.

La un secol de la nașterea savantului, la 55 de ani de la moartea sa (26 iunie 1927), ne dăm seama că opera sa științifică a avut soarta tuturor operelor mari: timpul și noile descoperiri le modifică, le întregesc și le corectează neconținut, dar nu le macină și nu le distrug temelia așezată trainic pe studiu și pe inteligență, pe căutarea perseverentă și pasionată a adevărului istoric.

HADRIAN DAICOVICIU